

Handläggare:
Pia Barksenius

Landstingsstyrelsen

Överlåtelse av kliniker inom Folktandvården Stockholms län AB

Ärendet

I detta ärende lämnas förslag på överlåtelser av kliniker i Folktandvården Stockholms län AB.

Ärendet kommer att behandlas i centrala samverkansgruppen 2008-10-21.

Förslag till beslut

Landstingsstyrelsen föreslår landstingsfullmäktige besluta

- att* överlåtelse får ske av folktandvårdsklinik inom Folktandvården Stockholms län AB
- att* fastställa specifika ägardirektiv för Folktandvården Stockholms län AB gällande överlåtelse av folktandvårdsklinik, som framgår av bilaga 1
- att* delegera till landstingsstyrelsens produktionsutskott att besluta om överlåtelse av enskild folktandvårdsklinik inom Folktandvården Stockholms län AB, som framgår av bilaga 2
- att* uppdra åt stämoombuden att på bolagsstämma för Folktandvården Stockholms län AB rösta för landstingsfullmäktiges beslut om specifika ägardirektiv
- att* under förutsättning av att landstingsfullmäktige beslutat om specifika ägardirektiv gällande överlåtelse av folktandvårdsklinik besluta att folktandvårdsklinikerna vid Karlaplan, Fridhemsplan, Vällingby och Mörby centrum inom Folktandvården Stockholms län AB får överlåtas i enlighet med de fastställda specifika ägardirektiven

Bilagor

Bilaga 1 Specifika ägardirektiv för Folktandvården Stockholms län AB avseende beslutsprocess och genomförande vid överlåtelse av bolagets kliniker

Bilaga 2 Förslag till ändring i delegationsbestämmelser för landstingsstyrelsen

Bilaga 3 Konsekvensanalys, styrelsen Folktandvården Stockholms län AB

Bakgrund

Landstingsfullmäktige beslutade i december 2007 (LS 0710-1170) att genomföra ett flertal förändringar som ökar konkurrens och mångfald av vårdgivare inom den landstingsfinansierade tandvården. Bl a ska områden som idag direktupphandlas av Folktandvården Stockholms län AB (Ftv AB) i möjligaste mån konkurrensutsättas.

Landstingsfullmäktige beslutade också att möjliggöra för personal inom Ftv AB att överta verksamheter genom s k avknoppning. Avknoppning skall ske på marknads-mässiga grunder. Under sista kvartalet 2008 skall en utredning belysa Ftv AB:s framtida struktur.

Landstingsfullmäktige har tidigare i år beslutat om hantering av avknoppningar (LS 0712-1381) samt om specifika ägardirektiv för avknoppningar av verksamheter inom Folktandvården Stockholms län AB (LS 0801-0045).

Avknoppningar av kliniker i Folktandvården Stockholms län AB

Ftv AB är ett helägt dotterbolag till Landstingshuset i Stockholm AB som i sin tur är ett av Stockholms läns landsting helägt bolag. Ftv AB har ca 100 kliniker (varav ca 65 inom allmäntandvård) och drygt 1800 medarbetare. Företaget omsatte 1 239 mkr under år 2007 och hade ett resultat på 38,5 mkr. Ftv AB:s marknadsandelar inom allmäntandvården i länet är ca 20% av de vuxna och ca 80% av barnen. Intäkterna från vuxentandvården motsvarar ca 65% av omsättningen.

Med anledning av landstingsfullmäktiges beslut i december 2007 kunde intresserade personalgrupper anmäla intresse för avknoppning till utvecklingskansliet före 30 juni 2008. Till kansliet inkom önskemål om avknoppning från fem kliniker inom Ftv AB; Karlaplan, Fridhemsplan, Vällingby, Mörby centrum och Vaxholm. Intresseanmälan från personalgruppen i Vaxholm har senare återtagits.

Genom den s k utmaningsrätten, där externa aktörer kan utmana landstingsdriven verksamhet har ett flertal kliniker i Ftv AB utmanats. Dessa kliniker är Karlaplan, Danvikstull, Åkersberga, Mörby centrum, Täby centrum, Täby Kyrkby, Vallentuna och Enebyberg. En utmaning avser förvärv av hela eller delar av Ftv AB, en annan avser "fyra kliniker i norra Stockholm". Konstateras kan att flera av "avknopnings-klinikerna" också har utmanats av externa tandvårdsföretag.

Styrelsen för Ftv AB har beretts tillfälle att lämna en konsekvensanalys gällande avknoppningarna. Framförallt har styrelsen synpunkter på att avknoppningarna medför negativa ekonomiska konsekvenser genom att bolaget förlorar företrädesvis lönsamma mottagningar.

En avknoppning av Karlaplan och Fridhemsplan skulle enligt styrelsen minska Ftv ABs närvaro i innerstaden, där det finns totalt sju kliniker för allmäntandvård. Styrelsen anser att de privata alternativen får mindre konkurrens om Ftv AB inte är etablerad i de mest tandläkartäta områdena i Stockholm. Bolaget skulle också förlora attraktiva arbetsplatser i innerstaden. I Mörby centrum och Vällingby skulle konsekvensen bli att patienterna endast kan välja privata alternativ. I Vaxholm har verksamheten för närvarande lokaliserats till Åkersberga. Lokalerna vattenskadades under 2007 och ombyggnation utreds.

Dessutom finns enligt styrelsen risk för övertalighet av personal i Ftv AB om en stor grupp av personalen väljer att inte följa med till nye arbetsgivaren. Styrelsen befarar att detta medför stora personalkostnader.

Styrelsens konsekvensanalys redovisas i bilaga 3.

Tandvårdsmarknaden - kundval och konkurrens

Kundval och konkurrens kännetecknar tandvårdsmarknaden. *Vuxentandvården* finansieras av den statliga tandvårdsförsäkringen och patientens privata medel och karaktäriseras av fri prissättning, fri etablering och fri konkurrens.

Barn- och ungdomstandvården finansieras av landstinget. Det gäller såväl allmän- som specialisttandvård till och med det år barnet fyller 19 år. Sedan början av 1990-talet finns i Stockholms läns landsting en kundvalsmodell inom allmäntandvården som innebär att barnet/vårdnadshavaren kan välja Ftv AB eller tandläkarmottagning i privat regi. En fast ersättning per barn utbetalas vartannat år till vårdgivaren. Ersättningens storlek baseras på det vårdbehovsområde barnet är bosatt. Inom barntandvården är länet indelat i vårdbehovsområdena 1-4, där barn med sämre tandhälsa är bosatta i områdena 3 och 4. Denna grupp utgör 15 % av barnen i länet.

Inom specialisttandvården för barn och ungdom infördes kundval år 2000 inom den största specialiteten, tandregleringen. Inom övrig specialisttandvård, som idag direkt-upphandlas, kommer förslag på auktorisation med fri etablering under 2009.

Ny ersättningsmodell för områdesansvaret

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutade i juni i år (HSN 0805-0659) att införa flera åtgärder i syfte att utveckla konkurrensneutrala ersättningsystem inom den tandvård som direktupphandlas av Ftv AB. Bl a beslutade nämnden att införa en kapiteringsmodell för områdesansvaret samt för den kariespreventiva verksamheten. Den nya modellen införs år 2009.

Områdesansvaret för länets befolkning ersätts i nuvarande avtal med en fast årlig ersättning (18 mkr) som direktupphandlas av Ftv AB. Det gäller även det kariespreventiva programmet (5,6 mkr) som riktas särskilt till barn i områden med sämre tandhälsa.

Kapiteringen för områdesansvaret utformas som en grundersättning lika för alla barn respektive alla vuxna. För barn i områden med sämre tandhälsa tillkommer en tilläggsersättning.

Genom den nya kapiteringsmodellen kan ett områdesansvar omfatta ett mindre geografiskt område i länet, t ex en stadsdel eller del av en kommun.

Vad innebär områdesansvar i tandvården?

Områdesansvaret i tandvården föreskrivs i tandvårdslagen. Bl a skall folktandvården svara för regelbunden och fullständig tandvård för barn och ungdomar till och med det år de fyller 19 år. I samma lag anges att ett landsting får sluta avtal med någon annan om att utföra de uppgifter som landstinget och dess folktandvård utför.

För barn- och ungdomstandvården innebär områdesansvaret framförallt att kalla patienter som saknar/inte valt tandläkare. Samverkan med och utbildning av BVC-personal är en annan del av områdesansvaret.

Områdesansvaret innebär också ett sistahandsansvar där vårdgivaren inte kan avvisa någon patient, barn eller vuxen, som söker tandvård. För vuxna innebär ansvaret att ta emot och erbjuda fullständig och akut tandvård till samtliga vuxna som söker vård. För akut vård gäller detta även om patienten inte kan betala.

Förvaltningens synpunkter

En viktig förutsättning för att genomföra överlåtelse av kliniker inom Ftv AB är att områdesansvaret som klinikerna har idag kan överföras till andra vårdgivare. Förvaltningen anser att driftsformen inte behöver vara avgörande för vilken vårdgivare som har områdesansvaret inom tandvården. Genom den nya kapiteringsmodell för områdesansvaret som införs år 2009 möjliggörs för andra tandvårdsproducenter att bli "områdeskliniker".

En avknoppning innebär att verksamheten överläts utan konkurrensutsättning. Genom utmaningsrätten finns ett stort intresse från externa tandvårdsföretag som utmanat ett flertal kliniker inom Ftv AB, såväl "avknoppningskliniker" som övriga.

Tandvårdsmarknaden kännetecknas av fri etablering och fri konkurrens. Vuxentandvården har fri prissättning med en väsentlig andel privatfinansiering. För Ftv AB:s del svarar 20% av vuxenmarknaden för 65 % av intäkterna.

Statskontorets rapport om avknoppningar har lett till en osäkerhet om hur värdering ska ske av en verksamhet som överläts. Ett landstingsägt bolag där enskilda kliniker avknoppas kan i framtiden komma att ifrågasättas för att verksamheten överlåtits till ett icke konkurrensneutralt pris. Inom privattandvården sker t ex affärsmässiga överlåtelser av mottagningar regelmässigt på den öppna marknaden.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår förvaltningen att kliniker inte bör överlätas genom avknoppning utan genom försäljning på marknaden i öppen konkurrens. Intresserade personalgrupper välkomnas naturligtvis som intressenter och köpare.

Beslut om att en specifik klinik ska överlätas fattas av landstingsstyrelsens produktionsutskott. Landstingsstyrelsens delegationsordning har ändrats i enlighet med detta.

Beslut krävs också av Ftv AB som idag har ansvaret för verksamheten. Ftv AB ska besluta att verksamheten vid den aktuella kliniken ska upphöra i egen regi och att en sk verksamhetsövergång ska ske. Ett sådant beslut förutsätter samarbete med hälso- och sjukvårdsnämnden som ansvarig för det avtal som reglerar ansvar för del av verksamheten. Efter beslut om att en specifik klinik får överlätas har Ftv AB att iakttä formerna för detta i enlighet med vad som framgår av bilaga 1.

I försäljningsprocessen bör vissa krav ställas som förutsättning för att en överlåtelse ska kunna ske. De kriterier som bör ställas vid en försäljning är flera. Köparen ska förbinda sig att överta områdesansvaret samt i förkommande fall åtagandet för kollektiv kariesprevention. Ett annat krav är att överlåtelsen ska betraktas som en verksamhetsövergång med skyldighet för köparen att överta ansvaret för personal, hyresavtal, inventarier, patienter m m. Den personal som inte önskar följa med till den nye arbetsgivaren har rätt att behålla sin anställning i Ftv AB.

Förutom köpeskillingens centrala betydelse ska krav ställas på att köparen har den finansiella stabilitet som är adekvat för förvärv och fortsatt drift av verksamheten. Landstinget har ett särskilt ansvar för att kvaliteten vid den överlättna verksamheten bibehålls. Kvalitetsmässiga kriterier som kännetecknar en seriös aktör ska därför vägas in i bedömningen av rätt köpare. Av bilaga 1 framgår närmare när de olika besluten i försäljningsprocessen ska fattas, hur informationsskyldigheten till personalen ska ske, formerna för marknadsmässiga värderingar mm för att efterleva de bestämmelser som finns.

I linje med förvaltningens uppdrag att tillvarata personalens engagemang genom att möjliggöra avknoppningar föreslås i detta ärende att de kliniker inom Ftv AB som anmält intresse för avknoppning ska överlätas. De som föreslås är klinikerna vid Karlaplan, Fridhemsplan, Vällingby och Mörby centrum. Kliniken i Vaxholm föreslås inte ingå i försäljningen eftersom det inte finns någon verksamhet där.

Det engagemang som finns i klinikernas personalgrupper kan tas tillvara och utvecklas i såväl personalens regi som när kliniken drivs av annat tandvårdsföretag. Flera av de tandvårdsföretag som är utmanare erbjuder olika former av incitamentsprogram i syfte att stimulera personalens engagemang och entreprenörskap.

De fyra föreslagna klinikerna omsatte 102 miljoner kr år 2007, d v s ca 8% av Ftv AB:s totala omsättning. Antalet barn och ungdomar bosatta i de fyra föreslagna klinikernas *upptagningsområden* uppgår till totalt ca 41 500 (av länets totalt ca 473 000).

Förvaltningen anser att överlåtelse av de föreslagna klinikerna Karlaplan, Fridhemsplan, Mörby centrum och Vällingby ska genomföras under första kvartalet 2009.

Konsekvensbedömningen från Ftv AB:s styrelse kan kommenteras enligt följande. Ftv AB har idag sju kliniker i Stockholms innerstad. Om två av dessa övergår i ny regi har patienter som endast vill välja Ftv AB möjlighet att välja någon annan klinik inom rimligt geografiskt avstånd. I övrigt kan konstateras att det generellt råder överetablering av tandläkare i innerstaden i Stockholm. Bl a har nya större privata mottagningar etablerats som "uppstickare" med väsentligt lägre priser än Ftv AB och majoriteten av privattandläkarna.

De patienter som idag är knutna till klinikerna i Mörby centrum och Vällingby och fortsättningsvis endast vill välja Ftv AB kan välja kliniker i närområdena.

Vad gäller styrelsen i Ftv AB:s farhågor beträffande övertalighet av personal anser förvaltningen att det är inte möjligt att i förväg förutsätta personalkostnader p g a övertalighet. Personalen ska först ges möjlighet att ta ställning till de villkor som den nye arbetsgivaren erbjuder. Klinikens patienter har oftast en nära relation till "sin" tandläkare/hygienist. Det bör rimligtvis vara i det nya företagets intresse att erbjuda attraktiva villkor till personalen som säkerställer kontinuitet och behåller patienterna.

När försäljningarna av de fyra föreslagna klinikerna i Ftv AB är genomförda kommer den kvarvarande strukturen i bolaget att belysas i enlighet med fullmäktiges uppdrag (LS 0710-1170).

Miljökonsekvenser av beslutet

Beslutet medför följande konsekvenser för miljön: Oförändrad.

Mona Boström
Landstingsdirektör

Elisabet Wallin
Chef för utvecklingskansliet